

متن و ترجمه‌ی

اصول کافی

ثقة الاسلام
محمد بن یعقوب کلینی
(۳۲۹ق)

ترجمه: موسسه فرهنگی شمس الضحی

@kafilearn

کتاب فضل العلم

نوادِر (برخی احادیث پراکنده)

۱- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ حَفْصِ بْنِ الْبَخْتَرِيِّ رَفَعَهُ قَالَ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: رَوَّحُوا أَنْفُسَكُمْ بِبَدِيعِ الْحِكْمَةِ فَإِنَّهَا تَكِلُ كَمَا تَكِلُ الْأَبْدَانُ.

امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: جان خویش را با حکمت های تازه، صفا دهید که جان نیز مانند بدن خسته می شود.

۲- عِدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ نُوحِ بْنِ شُعَيْبٍ النَّيْسَابُورِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ الدَّهْقَانِ، عَنْ دُرُسْتِ بْنِ أَبِي مَنْصُورٍ، عَنْ عُرْوَةَ ابْنِ أَخِي شُعَيْبٍ الْعَقْرُقُوفِيِّ، عَنْ شُعَيْبٍ، عَنْ أَبِي بَصِيرٍ، قَالَ سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: كَانَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: يَا طَالِبَ الْعِلْمِ، إِنَّ الْعِلْمَ دُو فَضَائِلَ كَثِيرَةٍ؛ فَرَأْسُهُ التَّوَّاضُعُ وَعَيْنُهُ الْبَرَاءَةُ مِنَ الْحَسَدِ وَأُذُنُهُ الْفَهْمُ وَلِسَانُهُ الصَّدْقُ وَحِفْظُهُ الْفَحْصُ وَقَلْبُهُ حُسْنُ النَّيَّةِ وَعَقْلُهُ مَعْرِفَةُ الْأَشْيَاءِ وَالْأُمُورِ وَيَدُهُ الرَّحْمَةُ وَرِجْلُهُ زِيَارَةُ الْعُلَمَاءِ وَهَمَّتُهُ السَّلَامَةُ وَحِكْمَتُهُ الْوَرَعُ وَمُسْتَقَرُّهُ النَّجَاةُ وَقَائِدُهُ الْعَافِيَّةُ وَمَرْكَبُهُ الْوَفَاءُ وَسِلَاحُهُ لِينُ الْكَلِمَةِ وَسَيْفُهُ الرِّضَا وَقَوْسُهُ الْمُدَارَاةُ وَجَبِيْشُهُ مُحَاوَرَةُ الْعُلَمَاءِ وَمَالُهُ الْأَدَبُ وَدَخِيرَتُهُ اجْتِنَابُ الدُّنُوبِ وَزَادُهُ الْمَعْرُوفُ وَمَاؤُهُ الْمَوَادَعَةُ وَدَلِيلُهُ الْهُدَى وَرَفِيقُهُ حَبَّةُ الْأَخْيَارِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند امیرالمؤمنین علیه السلام می فرمودند: ای طالب علم، علم فضایل فراوانی دارد؛ سر آن فروتنی و چشم آن دوری از حسادت، و گوش آن فهم، و زبانش راستی، و نگهداری اش پژوهش، و قلبش نیت خوب، و عقلش معرفت حقایق و امور، و دستش رحمت، و پایش دیدار عالمان، و همتش سلامتی، و حکمتش ورع، و قرارگاهش نجات، و جلودارش عافیت، و مرکبش وفا، و سلاحش نرم زبانی، و شمشیرش رضایت، و کمانش مدارا، و لشکرش گفتگوی با عالمان، و مالش ادب و پس اندازش دوری از گناهان، و توشه اش نیکی، و آبش سازگاری، و رهنمایش هدایت، و رفیقش دوستی نیکان است.

۳- مُحَمَّدُ بْنُ یَحْیٰی، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِیْسَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَصْرِ، عَنْ حَمَّادِ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ: نِعَمَ وَزِيرُ الْإِيمَانِ الْعِلْمُ وَنِعَمَ وَزِيرُ الْعِلْمِ الْحِلْمُ وَنِعَمَ وَزِيرُ الْحِلْمِ الرَّفْقُ وَنِعَمَ وَزِيرُ الرَّفْقِ الصَّبْرُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: علم خوب وزیری برای ایمان است، و بردباری خوب وزیری برای علم است و نرم رفتاری خوب وزیری برای بردباری است و صبر خوب وزیری برای نرم رفتاری است.

۴- عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيِّ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَيْمُونِ الْقَدَّاحِ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ، عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ، فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَا الْعِلْمُ؟ قَالَ: الْإِنْصَاتُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْإِسْتِمَاعُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْحِفْظُ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ قَالَ: الْعَمَلُ بِهِ. قَالَ: ثُمَّ مَهْ؟ يَا رَسُولَ اللَّهِ! قَالَ: نَشْرُهُ.

امام صادق علیه السلام از پدرانشان نقل فرمودند که روزی فردی نزد پیامبر صلی الله علیه و آله آمد و پرسید: ای رسول خدا، علم چیست؟ ایشان فرمودند: خاموشی. او پرسید: سپس چه؟

فرمودند: گوش فرادادن. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: نگه داشتن. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: عمل کردن به آن. پرسید: سپس چه؟ فرمودند: انتشار آن.

ه- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ رَفَعَهُ إِلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: طَلَبْتُ الْعِلْمَ ثَلَاثَةً، فَأَعْرِفُهُمْ بِأَعْيَانِهِمْ وَصِفَاتِهِمْ: صِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْجَهْلِ وَالْمِرَاءِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلِاسْتِطَالَةِ وَالْخُتْلِ، وَصِنْفٌ يَطْلُبُهُ لِلْفِقْهِ وَالْعَقْلِ.

فَصَاحِبُ الْجَهْلِ وَالْمِرَاءِ مُؤَذِّمٌ مُتَعَرِّضٌ لِلْمَقَالِ فِي أُنْدِيَةِ الرِّجَالِ بِتَذَاكُرِ الْعِلْمِ وَصِفَةِ الْحِلْمِ، قَدْ تَسَرَّبَلَ بِالْخُشُوعِ وَتَخَلَّى مِنَ الْوَرَعِ، فَدَقَّ اللَّهُ مِنْ هَذَا خَيْشُومَهُ وَقَطَعَ مِنْهُ حَيْزُومَهُ

وَصَاحِبُ الْإِسْطِطَالَةِ وَالْخُتْلِ دُوْ حَيْبٍ وَمَلَقٍ يَسْتَطِيلُ عَلَى مِثْلِهِ مِنْ أَشْبَاهِهِ، وَيَتَوَاضَعُ لِلْأَغْنِيَاءِ مِنْ دُونِهِ، فَهُوَ لِحُلُوتِهِمْ هَاضِمٌ وَلِيَدِينِهِ حَاطِمٌ، فَأَعْنَى اللَّهُ عَلَى هَذَا خُبْرَهُ وَقَطَعَ مِنْ آثَارِ الْعُلَمَاءِ أَثَرَهُ.

وَصَاحِبُ الْفِقْهِ وَالْعَقْلِ دُوْ كَاِبَةٍ وَحَزَنِ وَسَهَرٍ، قَدْ تَحَنَّكَ فِي بُرُئْسِهِ وَقَامَ اللَّيْلُ فِي حِنْدِسِهِ، يَعْمَلُ وَيُحْشَى وَجَلًّا دَاعِيًّا مُشْفِقًا مُقْبِلًا عَلَى شَأْنِهِ عَارِفًا بِأَهْلِ زَمَانِهِ مُسْتَوْحِشًا مِنْ أَوْثَقِ إِخْوَانِهِ، فَشَدَّ اللَّهُ مِنْ هَذَا أَرْكَانَهُ وَأَعْطَاهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَمَانَهُ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: طالبان علم سه دسته اند. پس آنان را به ظاهر و باطنشان بشناس. یک دسته علم را برای جهالت و کشمکش دسته ای برای سلطه و فریب و دسته ای برای فهم عمیق و به کار بستن عقل می خواهند.

آن کس که اهل جهالت و کشمکش است آزاردهنده و بگومگوکننده است. از علم و صفات حلم دم زند تا در انجمن بزرگان در هر سخنی دخالت کند. لباس خشوع پوشیده ولی از ورع خبری نیست. خدای بینی او را بشکند و استخوان سینه اش را خرد کند.

و آن کس که اهل سلطه و فریب است، حيله‌گر و چاپلوس است. او بر رقیبان خود برتری جوید و نسبت به ثروتمندان فروتنی کند. حلاوی آنان را خورد و دینش را بفروشد، پس خدای او را بی نام و نشان سازد و اثرش را از میان آثار عالمان از بین ببرد.

و آن کس که اهل فهم عمیق و عقل ورزی است، افسرده‌حال و غمگین و شب‌زنده‌دار است. سر در گریبان خویش کرده و در دل تاریک شب برخیزد. [گرچه] عمل می‌کند باز هم هراسان است، ترسان، دعاخوان و نگران است و سر در کار خویش دارد. مردم زمانه‌اش ا می‌شناسد، و حتی از مطمئن‌ترین دوستانش نیز بیمناک است. پس خدا ارکان وجود او را استوار گرداند و در روز قیامت او را در امان خویش قرار دهد.

۶- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ يَحْيَى، عَنْ طَلْحَةَ بْنِ زَيْدٍ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: إِنَّ رُؤَاةَ الْكِتَابِ كَثِيرٌ، وَإِنْ رُعَاتُهُ قَلِيلٌ. وَ كَمْ مِنْ مُسْتَنْصِحٍ لِلْحَدِيثِ، مُسْتَعِشٍّ لِلْكِتَابِ. فَالْعُلَمَاءُ يَحْزَنُهُمْ تَرْكُ الرَّعَايَةِ، وَ الْجُهَالُ يَحْزَنُهُمْ حِفْظُ الرَّوَايَةِ. فَرَاعَ يَرَعَى حَيَاتَهُ وَ رَاعَ يَرَعَى هَلَكَتَهُ. فَعِنْدَ ذَلِكَ اخْتَلَفَ الرَّاعِيَانِ وَ تَغَايَرَ الْقَرِيقَانِ.

امام صادق علیه السلام فرمودند: راویان کتاب [قرآن] فراوان و رعایت‌کنندگان آن اندک‌اند. چه بسیار افرادی که خیرخواه حدیث‌اند و خیانت‌کار به کتاب. عالمان را ترک رعایت ناراحت می‌کند و جاهلان را ترک روایت [و نقل کردن]. بنابر این یکی به رعایت زندگانی و دیگری به رعایت هلاکت مشغول است. این جاست که رعایت‌کنندگان مختلف شوند و این دو گروه از یکدیگر جدا شوند.

۷- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ الْأَشْعَرِيُّ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ جُمُهِورٍ، عَنْ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ أَبِي نَجْرَانَ، عَمَّنْ ذَكَرَهُ، عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: مَنْ حَفِظَ مِنْ أَحَادِيثِنَا أَرْبَعِينَ حَدِيثًا بَعَثَهُ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمًا فَفِيهَا.

امام صادق علیه السلام فرمودند: کسی که از احادیث ما چهل حدیث را حفظ کند، خدای او را در روز قیامت عالم فقیه مبعوث می‌گرداند.

۸- عَدَّةٌ مِنْ أَصْحَابِنَا، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ خَالِدٍ، عَنْ أَبِيهِ، عَمَّنْ ذَكَرَهُ عَنْ زَيْدِ الشَّحَامِ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ «فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ» قَالَ: قُلْتُ: مَا طَعَامُهُ؟ قَالَ: عِلْمُهُ الَّذِي يَأْخُذُهُ عَمَّنْ يَأْخُذُهُ.

راوی از امام باقر علیه السلام در خصوص آیه‌ی شریفه‌ی «پس باید انسان به غذایش بنگرد» پرسید که «غذایش» چیست؟ ایشان فرمودند: مراد علم اوست که آن را فرا می‌گیرد، باید بنگرد که از چه کسی می‌گیرد؟

۹- مُحَمَّدُ بْنُ يَحْيَى، عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ عِيسَى، عَنْ عَلِيِّ بْنِ التُّعْمَانِ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُسْكَانَ، عَنْ دَاوُدَ بْنِ فَزْدٍ، عَنْ أَبِي سَعِيدٍ الزُّهْرِيِّ، عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: الْوُفُوفُ عِنْدَ الشُّبْهَةِ خَيْرٌ مِنَ الْإِفْتِحَامِ فِي الْهَلَكَةِ وَ تَرْكُكَ حَدِيثًا لَمْ تُرَوْهُ خَيْرٌ مِنْ رِوَايَتِكَ حَدِيثًا لَمْ تُحْصِهِ.

امام باقر علیه السلام فرمودند: توقف در هنگام شبهه بهتر است از درافتادن در هلاکت. و ترک حدیثی که برایت [روشن] روایت نشده است بهتر است از نقل روایتی که آن را دریافته‌ای.

۱۰- مُحَمَّدٌ عَنْ أَحْمَدَ، عَنِ ابْنِ فَضَالٍ، عَنِ ابْنِ بُكَيْرٍ، عَنْ حَمْزَةَ بْنِ الطَّيَّارِ أَنَّهُ عَرَضَ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْضَ خُطْبِ أَبِيهِ حَتَّى إِذَا بَلَغَ مَوْضِعاً مِنْهَا قَالَ لَهُ: كُفَّ وَ اسْكُتْ. ثُمَّ قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: لَا يَسْعُكُمْ فِيمَا يَنْزِلُ بِكُمْ مِمَّا لَا تَعْلَمُونَ إِلَّا الْكَفُّ عَنْهُ وَ التَّثَبُّتُ وَ الرَّدُّ إِلَى أَيْمَةِ الْهُدَى حَتَّى يَحْمِلُوكُمْ فِيهِ عَلَى الْقَصْدِ وَ يَجْلُوا عَنْكُمْ فِيهِ الْعَمَى وَ يُعَرِّفُوكُمْ فِيهِ الْحَقَّ. قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «فَسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ».

راوی گوید برخی خطبه‌های امام باقر علیه السلام بر امام صادق علیه السلام عرضه شد. همین که سخن به نقطه‌ی خاصی رسید، ایشان فرمودند: بس کن و ساکت باش. سپس فرمودند: در آن چه به شما می‌رسد و آن را نمی‌دانید بر شما جز این روا نیست که از آن دست بازدارید و نسبت به آن درنگ کنید و آن را به امامان هدایت بازگردانید تا مقصود را برای شما روشن سازند و کوری و تاریکی را از شما بزدایند و حق را به شما معرفی کنند. خدای متعال می‌فرماید: «از اهل ذکر بپرسید اگر نمی‌دانید».

۱۱- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ الْقَاسِمِ بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْمِنْقَرِيِّ، عَنْ سُفْيَانَ بْنِ عُيَيْنَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: وَجَدْتُ عِلْمَ النَّاسِ كُلَّهُ فِي أَرْبَعٍ: أَوَّلُهَا أَنْ تَعْرِفَ رَبَّكَ وَالثَّانِي أَنْ تَعْرِفَ مَا صَنَعَ بِكَ وَالثَّالِثُ أَنْ تَعْرِفَ مَا أَرَادَ مِنْكَ وَالرَّابِعُ أَنْ تَعْرِفَ مَا يُخْرِجُكَ مِنْ دِينِكَ.

امام صدق علیه السلام فرمودند: همه‌ی علم [مورد نیاز] مردم را در چهار چیز یافتیم: اول این که خدایت را بشناسی، دوم این که بفهمی با تو چه کرده است، سوم آن که بدانی از تو چه خواسته است، و چهارم آن که بدانی چه چیز تو را از دینت خارج می‌گرداند.

۱۲- عَلِيُّ بْنُ إِبْرَاهِيمَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنِ ابْنِ أَبِي عُمَيْرٍ، عَنْ هِشَامِ بْنِ سَالِمٍ قَالَ: قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ: مَا حَقُّ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ؟ فَقَالَ: أَنْ يَقُولُوا مَا يَعْلَمُونَ وَيَكْفُوا عَمَّا لَا يَعْلَمُونَ؛ فَإِذَا فَعَلُوا ذَلِكَ فَقَدْ أَدَّوْا إِلَى اللَّهِ حَقَّهُ.

هشام بن سالم گوید از امام صادق علیه السلام پرسیدم: حق خدا بر گردن بندگان چیست؟ ایشان فرمودند: این که آن چه را که می‌دانند بگویند و دست از آن چه نمی‌دانند بکشند، که اگر چنین کنند حق خدا را نسبت به او ادا کرده‌اند.

۱۳- مُحَمَّدُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ سَهْلِ بْنِ زِيَادٍ، عَنِ ابْنِ سِنَانٍ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مَرْوَانَ الْعَجَلِيِّ، عَنْ عَلِيِّ بْنِ حَنْظَلَةَ، قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ: اعْرِفُوا مَنَازِلَ النَّاسِ عَلَى قَدْرِ رَوَايَتِهِمْ عَنَّا.

امام صادق علیه السلام فرمودند: منزلت مردم را از میزان روایتی که از ما نقل می‌کنند بشناسید.

۱۴- الْحُسَيْنُ بْنُ الْحُسَيْنِ، عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ زَكَرِيَّا الْعَلَايِيِّ، عَنِ ابْنِ عَائِشَةَ الْبَصْرِيِّ رَفَعَهُ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ فِي بَعْضِ خُطْبِهِ: أَيُّهَا النَّاسُ اعْلَمُوا أَنَّهُ لَيْسَ بِعَاقِلٍ مَنِ انْزَعَجَ مِنْ قَوْلِ الزُّورِ فِيهِ وَلَا بِحَكِيمٍ مَنْ رَضِيَ بِتَنَاءِ الْجَاهِلِ عَلَيْهِ. النَّاسُ أَبْنَاءُ مَا يُحْسِنُونَ. وَقَدَرُ كُلِّ امْرِئٍ مَا يُحْسِنُ. فَتَكَلَّمُوا فِي الْعِلْمِ تَبَيَّنَ أَقْدَارُكُمْ.

امیرالمؤمنین علیه السلام در خلال خطبه‌ای فرمودند: ای مردم، بدانید که عاقل نیست کسی که از سخن ناروا در حقش رنجور شود، و حکیم نیست کسی که به تعریف و تمجید ناآگاهان رضایت دهد. انسان حاصل هنر و مهارت خویش است و ارزش هر کس بسته به میزان هنر و مهارت اوست. بنابر این در مسائل علمی سخن گوید تا ارزش شما مشخص شود.

۱۵- الْحُسَيْنُ بْنُ مُحَمَّدٍ، عَنْ مُعَلَّى بْنِ مُحَمَّدٍ، عَنِ الْوَشَاءِ، عَنْ أَبِي بَانَ بْنِ عُثْمَانَ، عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ سُلَيْمَانَ قَالَ: سَمِعْتُ أَبَا جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ وَعِنْدَهُ رَجُلٌ مِنْ أَهْلِ الْبَصْرَةِ يُقَالُ لَهُ عُثْمَانُ الْأَعْمَى وَهُوَ يَقُولُ: إِنَّ الْحُسَيْنَ الْبَصْرِيَّ يَزْعُمُ أَنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْعِلْمَ يُؤْذِي رِيحَ بُطُونِهِمْ أَهْلَ النَّارِ! فَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ: فَهَلْكَ إِذَنْ مُؤْمِنٌ آلِ فِرْعَوْنَ! مَا زَالَ الْعِلْمُ مَكْتُومًا مُنْذُ بَعَثَ اللَّهُ نُوحًا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَلْيَذْهَبِ الْحُسَيْنُ يَمِينًا وَشِمَالًا فَوَاللَّهِ مَا يُوجَدُ الْعِلْمُ إِلَّا هَاهُنَا.

راوی گوید فردی از اهالی بصره به نام عثمان اعمی نزد امام باقر علیه السلام بود و می‌گفت: حسن بصری اعتقاد دارد کسانی که علم [خود] را پنهان می‌کنند، بوی شکشان دوزخیان را می‌آزارد.

امام باقر علیه السلام به او فرمودند: بنابر این مؤمن آل فرعون [که ایمانش را از فرعونیان پنهان می‌داشت] هلاک شده است! [خیر!] علم از آن زمان که خدا نوح علیه السلام را فرستاد، پیوسته پنهان بوده است. حسن [بصری] هر کجا که می‌خواهد برود، که به خدا قسم علم [هیچ جا] به جز اینجا یافت نخواهد شد.